

25.10.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto
Kaisa Iso-Sipilä
kirjaamo@eduskunta.fi

Viite: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022 /
Asiantuntijalausuntopyyntö

Sisäilmasairauksien hoidon ja kuntoutuksen kehittäminen ja koordinointi, tutkimustiedon keruu ja hyödyntäminen, ns. Majvik 3-suosituksen tarve

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä asiantuntijalausuntoa ministeriön hallinnonalan sisäilmasairauksien hoidon ja kuntoutuksen kehittämisestä ja koordinoinnista, tutkimustiedon keruusta ja hyödyntämisestä sekä ns. Majvik 3-suosituksen tarpeesta. Tämän lisäksi ministeriöltä on toivottu kommentteja 12.10.2021 kunta- ja terveysjaoston kuulemiseen annetuista lausunnoista (Työterveyslaitos, THL ja Turun yliopisto Trossi-yksikkö).

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Valtioneuvostolla on käynnissä 3.5.2018 annetulla periaatepäätöksellä aloitettu kymmenvuotinen Terveet tilat 2028 –toimenpideohjelman. Ohjelman päätavoitteina on tervehdyttää julkiset rakennukset sekä tehostaa sisäilmasta oireilevien ja sairastuneiden hoitoa ja kuntoutusta. Terveet tilat 2028 –ohjelmassa ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä toteutetaan pääasiassa THL:n koordinoimassa Kansallisessa sisäilma- ja terveysohjelmassa. Näitä ohjelmia toteutetaan usean ministeriön yhteistyönä ja laajassa verkostossa alan toimijoiden kanssa. Terveet tilat 2028 -ohjelma sisältyy myös nykyiseen hallitusohjelmaan.

Ohjelmat ovat toimineet tähän mennessä noin 3,5 vuotta. Tehtyihin toimenpiteisiin voi tutustua esimerkiksi Terveet tilat 2028 -ohjelman – verkkosivuilla <https://tilatjaterveys.fi/ohjelma/eteneminen>

Sisäilmasairauksien hoidon ja kuntoutuksen kehittäminen ja koordinointi

Terveet tilat 2028 –ohjelma ja erityisesti Kansallinen sisäilma- ja terveysohjelma vastaavat otsikossa esitettyihin tarpeisiin. Näissä on tehty kehitystoimenpiteitä muun muassa sisäilmasta

kärsivien tai sisäilmaongelmia epäilevien sekä heitä auttavien tueksi sekä välitetty luotettavaa tietoa ja hyviä toimintatapoja niin haitoista kärsiville kuin heitä auttaville ammattilaisille. Lisäksi ohjelmassa on kehitetty ja kehitetään terveydenhuollon prosesseja sisäilmasta oireilevien hoitoon ja kuntoutukseen sekä työ- ja toimintakyvyn tukeen. Näistä järjestetään myös koulutusta terveydenhuollon ammattilaisille.

Kansallisessa sisäilma- ja terveysohjelmassa on perustettu terveydenhuollon ammattilaisista koostuva asiantuntijaryhmä, joka tukee ohjelman toteuttamista sekä jakaa paikallisia kokemuksia sisäilmasta oireilevien potilaiden hoidosta, kuntoutuksesta sekä hoidon järjestämisestä. Lisäksi ryhmä identifioi terveydenhuollon koulutustarpeita ja tukee koulutusta sekä pyrkii ottamaan kantaa ajankohtaisiin ja keskeisiin ongelmakohtiin sisäilma-keskustelussa. Ryhmässä on monipuolinen edustus terveydenhuollon asiantuntijoita eri puolilta Suomea. Ryhmään kuuluu myös 12.10.2021 kuulemisessa mukana olleet asiantuntijat.

Sote-uudistuksen tavoitteena on parantaa turvallisuutta ja vastata yhteiskunnan muutosten tuomiin haasteisiin. Samoin uudistuksen päämääränä on, että kaikki saavat laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja yhdenvertaisesti, että hyvinvointi ja terveyserot kaventuvat ja että sosiaali- ja terveyspalveluissa otetaan käyttöön parhaat ja tehokkaimmat toimintatavat. Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen tavoitteena on ihmisen näkökulmasta nykyistä selkeämpi ja toimivampi järjestelmä, joka mahdollistaa työnteon ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen muuttuvissa elämäntilanteissa. Kuntoutuksen uudistuksen tavoitteena on yhdenvertainen, oikea-aikainen, kustannustehokas ja ohjattava järjestelmä, jolla vahvistetaan kuntoutujaa pärjäämään omilla toimintaympäristöissään. Työkykyohjelmassa etsitään ratkaisuja tiedossa oleviin osatyökyisten työllistymisen ongelmiin tarkoituksena edesauttaa osatyökyisten työllistymistä ja työssä jaksamista. Tämä voidaan toteuttaa tarjoamalla heille tarkoituksenmukaiset työkyvyn tuen palvelut. Työkykyohjelmassa kiinnitetään huomiota myös työhyvinvoinnin johtamiseen työpaikoilla. Sote-uudistus, sosiaaliturvauudistus, kuntoutuksen uudistus ja työkykyohjelma mahdollistavat omalta osaltaan sisäilmaan liittyvän ihmisten hoidon ja kuntoutuksen kehittämisen ja tukevat sitä. Sisäilmaan liittyvät sairaudet ja erilaiset tuen tarpeet sisältyvät näihin uudistuksiin yhdenvertaisesti muiden vastaavien potilas- ja kohderyhmien kanssa. Näiden uudistusten tavoitteena on uudistaa järjestelmiä kokonaisuudessaan, ei jokainen potilas- ja kohderyhmä erikseen. Terveet tilat 2028 –ohjelma ja Kansallinen sisäilma ja terveysohjelma tukevat näitä uudistuksia sisäilma- ja terveysohjelman kautta.

Tutkimustiedon keruu

Sisäilman terveysvaikutuksista, niiden monitekijäisyydestä, ennaltaehkäisystä, hoidosta ja kuntoutuksesta tarvitaan lisää tutkimusta. Hyvälaatuinen tutkimus tukisi myös hoidon ja kuntoutuksen kehittämistä. Sisäilmaan liittyvän tutkimusmäärärahan lisääminen olisi tarpeellista niin terveyden kuin rakentamisenkin näkökulmasta.

Kansallisessa sisäilma- ja terveysohjelman toteutuksessa hyödynnetään ajantasaista tutkimustietoa sisäilman terveysvaikutuksista. Ohjelmassa on koottu tutkimustietoa ja tehty katsauksia eri tyyppisten altisteiden terveysvaikutuksista. Lisäksi Käypä hoito –suosituksia laadittaessa kootaan aina kyseistä aihepiiriä koskeva tutkimusnäyttö ennen suosituksen

antamista. Kosteus- ja homevaurioista oireilevan potilaan hoitoon on annettu oma Käypä hoito –suositus, johon on kerätty kosteus- ja homevaurioiden terveysvaikutuksia koskeva tutkimusnäyttö.

Majvik 3 –suosituksen tarve

Turun yliopiston TROSSI-yksikkö on esittänyt Majvik 3 –suosituksen laatimista. Asia on alustavasti esitelty myös sosiaali- ja terveysministeriölle. Varsinainen keskustelu suosituksen sisällöstä ja tarpeesta on kuitenkin käyty THL:n ja työterveyslaitoksen toimesta. Näiden kannanotot Majvik 3 –suosituksen tarpeellisuudesta ilmenevät jaoston 12.10 kuulemiseen annetuista lausunnoista.

Suosituksen laadinnasta tarvittaisiin erillinen hankesuunnitelma, josta ilmenisi minkälainen Majvik 3 –suositus lopulta olisi ja miten se toteutettaisiin. Sen jälkeen ehdotukseen voisi ottaa tarkemmin kantaa.

Käytännössä sisäilmakysymysten eteen tarvitaan toimenpiteitä laajemmin kuin aikaisemmissa lähes 15-vuotta vanhoissa Majvik -suosituksissa, jotka koskivat vain kosteus- ja homevaurioita. Näiden jälkeen on tullut paljon tutkimuksia, katsauksia ja ohjeistuksia sisäilma-asioista ja niiden hoidosta. Lisäksi sisäilmaan liitetyn oireilun monitekiäisyyttä on opittu tuntemaan paremmin ja se osaltaan muuttaa koko kokonaisuutta. Suosituksen laadinnassa tulisi lähtökohtana olla tämän päivän tieto ja tarpeet. Myös olemassa olevat suositukset tulee ottaa huomioon ja kaikki se kehitystyö mitä sisäilma-asioiden eteen on tehty. Kansallisen sisäilma- ja terveysohjelman kanssa rinnakkaista työtä ei kannata tehdä, vaan suosituksen tarpeellisuuden arviointi ja mahdollisen suosituksen laadinta tulisi ennemmin sisällyttää kyseiseen ohjelmaan.

Aiheeseen liittyvä keskustelu tulisi käydä laajana ja monipuolisena, jotta konsensus ja sitoutuminen mahdollisiin suosituksiin olisi riittävän hyvä. Muutoin on riskinä, että suositus ei tue yhdenmukaisia toimintatapoja, vaan päinvastoin eriyttää niitä. Suosituksen laadinnan koordinoijana tulisi olla neutraali ja terveydenhuollon laajasti tunnustama taho.

Tietynlaisen kokooma-artikkelin laadinta sisäilman liittyvistä hoito, kuntoutus ja muista näkökulmista on todennäköisesti perusteltua. Sen tarpeen arviointi ja mahdollinen koordinointi sopisi hyvin esimerkiksi Kansallisen sisäilma- ja terveysohjelman terveydenhuollon asiantuntijaryhmän tehtäväksi. Kyseisessä ryhmässä on edustettuna laajasti terveydenhuollon ammattilaisia eri tutkimuslaitoksista ja myös Turun yliopiston TROSSI-yksikkö on tähän ryhmään kutsuttu. Tällä ryhmällä on myös laaja terveydenhuollon tuki, mikä auttaa ohjeistusten ja suositusten jalkauttamista.

Terveet tilat 2028 – ohjelman määräraha

Nykyisessä hallitusohjelmassa on mainittu, että Terveet tilat 2028 –toimintaohjelmaa jatketaan ja lisäksi sen kunnianhimoa on tarkoitus lisätä.

Julkisen talouden suunnitelmassa 2023 – 2025 esitetyt valtioneuvoston kanslian toimintamäärärahamenojen leikkaukset kohdistuvat kuitenkin myös Terveet tilat 2028 -ohjelmaan. Valtioneuvoston kanslian johdon linjauksen mukaisesti Terveet tilat 2028 -momentilta (23.01.25) vähennetään 1 milj. euroa vuodesta 2023 lähtien. Terveet tilat -määräraha on ollut 1,5 miljoonaa euroa vuodessa, eli määrärahan pienennys on erittäin merkittävä ohjelman toteutuksen kannalta. Määrärahan pienentymisen jälkeen ei käytännössä pystytä jatkamaan Terveet tilat -ohjelman tehokasta toimeenpanoa ja siten valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisten tavoitteiden toteutuminen tulee vaarantumaan. Tämän ohjelman rahoitus pitäisi turvata, jotta myös sisäilmasairauksien hoidon ja kuntoutuksen valtakunnallista kehittämistä voitaisiin jatkaa.

Osastopäällikkö

Satu Koskela

Lääkintöneuvos

Tapani Hämäläinen

TIEDOKSI Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
Valtiosihteeri Eila Mäkipää
Erityisavustaja Jenny Suominen